

Sibelius' Viololconcerto

8 → 21.10 2017

Symfonie
orkest
Vlaanderen

Programma

Jan Latham-Koenig *dirigent*
Barnabás Kelemen *solist viool*

Jean Sibelius 1865–1957

Pelléas et Mélisande

Bij de kasteelpoort

Mélisande

Intermezzo

De dood van Mélisande

Vioolconcerto

PAUZE

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski 1840–1893

Symfonie nr. 2 Klein Russische

Andante sostenuto. Allegro vivo

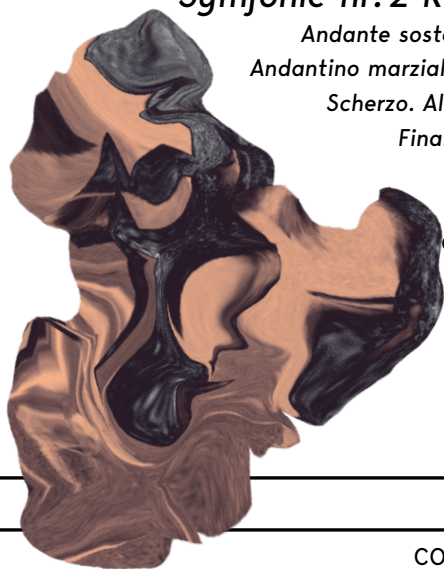
Andantino marziale, quasi moderato

Scherzo. Allegro molto vivace

Finale. Moderato assai

Duur van het concert

02:15 – inclusief pauze (20')

ZO 08.10, 15:00

DESINGEL ANTWERPEN

DI 10.10, 20:00

CONCERTGEBOUW BRUGGE

DO 19.10, 20:00

PALEIS VOOR SCHONE KUNSTEN BRUSSEL

ZA 21.10, 20:00

MUZIEKCENTRUM DE BIJLOKE GENT

Valse start?

Het kan niet altijd van de eerste keer *boenk* erop zijn. Zelfs in het eerste Bijbelboek *Genesis* loopt het na amper drie hoofdstukken al fout, de appel weet u nog. ‘Met smart zult gij kinderen baren,’ briest een vertoornde God. Best toepasselijk eigenlijk, zo’n beginnersfout vergelden met een barenswée. Laat ons het concertseizoen van Symfonieorkest Vlaanderen daarom op een spreekwoordelijke valse noot beginnen, met heiligschennis. Romantici hebben een neiging tot idealiseren, maar wij, nuchtere burgers uit de eenentwintigste eeuw kunnen een kat een kat noemen. Een klassiek meesterwerk is nooit slechts het resultaat van enkele geniale pennestreken. Net zoals in de natuur is het hard labeur. In *The Waste Land*, het gedicht dat het jaarthema van Symfonieorkest Vlaanderen inspireerde, verwoordde T.S. Eliot het als volgt: *April is the cruelest month, breeding / lilacs out of the dead land*. Alle begin is inderdaad moeilijk.

Pelléas et Mélisande

Dat laatste is nog zacht uitgedrukt, toen in 1893 het toneelstuk *Pelléas et Mélisande* in première ging. De auteur ervan, de Gentenaar en latere Nobelprijswinnaar Maurice Maeterlinck, had de misprijzende reacties verwacht en was ziek van zenuwachtigheid thuis gebleven. Maar hoe slecht het stuk aanvankelijk ook ontvangen werd, zozeer sprak het tot de verbeelding van kunstenaars, vooral componisten. Zowel Claude Debussy, Gabriel Fauré als Arnold Schönberg – geen kleine namen toch – gingen er mee aan de slag, en ook Jean Sibelius zag er brood in. Vanwaar die uitzonderlijke aantrekking van een stuk dat amper actie bevat?

Het einde van de negentiende eeuw ging voor de aristocratie gepaard met veel sociaal onbehagen. In de beslotenheid van hun salons voelden ze desalniettemin hoe ingrijpend de maatschappij aan het veranderen was. Hun tijdperk zat erop. Nieuwe elites kwamen aan de macht en lieten hun voorgangers kuchend achter in een onherkenbare, door fabrieksrook benevelde wereld. Kunst kon soelaas bieden. Het geëngageerde, rauwe naturalisme van schrijvers als Emile Zola deed de hoge burgerij weliswaar huiveren. Een uitlaatklep voor haar fin de siècle-gevoel vond deze fijnbesnaarde klasse ten slotte in een abstractere vormtaal: het symbolisme. Echt psychologisch doorwrochte personages kan je

Pelléas en Mélisande zeker niet noemen. Het zijn slechts symbolen, aangeklede ideeën zeg maar, die rondwaren in even onechte, omzeggens sprookjesachtige decors. De muziek volgde. De functionele harmonie van Mozart en co ruimde baan voor een ijlere toonspraak. Efemere orkestrale kleuren en zwevende, soms dubbelzinnige harmonieën bleken de gedroomde middelen om de verwarring van een uitstervende klasse in een klankbeeld te vatten.

Sibelius' Vioolconcerto

Waren de critici wellicht niet rijp voor Maeterlincks revolutionaire toneelstuk, de dramatische première van Sibelius' vioolconcerto moest de componist op eigen rekening schrijven. De partituur was maar laat klaar geraakt en topviolist Willy Burmester, aan wie het werk was opgedragen, kon zich voor de première in Helsinki niet vrijmaken. Zijn minder beslagen plaatsvervanger kreeg de virtuoze partij niet tijdig in de vingers en het fiasco was een feit. Gevolg: zowel de uitvoering als de partituur werden door critici genadeloos neergesabeld. Sibelius sloeg mea culpa en trok het werk meteen in.

Sibelius, die zelf ooit een carrière als violist ambieerde, had achteraf bekeken toch wat te virtuoos geschreven. Bovendien waren bepaalde passages veel te dik georkestreerd. Het is verleidelijk in die drukte iets van zijn toenmalige werkomstandigheden te herkennen.

Sibelius verbleef in het najaar van 1903 namelijk in Helsinki, waar hij zich te buiten ging aan drank en allerlei sociale aangelegenheden. Na de dramatische première in februari 1904 vervoegde hij zijn vrouw op zijn landgoed Ainola, dat pas was klaar geraakt. In deze landelijke omgeving injecteerde hij de partituur met een gezonde portie rust en eenvoud. De aanvang van het werk is daarvan een mooi voorbeeld. Strijkers weven een ijl klanktapijt, als was het een mistig bos. Dan plots een klaaglijk thema. Het begint eigenlijk letterlijk met een valse noot, een sol op een re-akkoord, alsof het net als zijn componist moeizaam zijn toon zoekt.

Tsjaikovski's Tweede Symfonie

Smetteloos kan je ook de ontstaans-geschiedenis van Tsjaikovski's Tweede Symfonie niet noemen. Nochtans ontbrak het hem na de première niet aan lofbetuigingen. De nationalistisch ingestelde componisten van het zogeheten *Machtige Hoopje* konden zijn gebruik van volksmuziek wel smaken. Tsjaikovski zelf was minder tevreden. 'Moeilijk, luidruchtig, onsamenhangend en verward' luidde zijn oordeel. Zeven jaar later ging hij het werk met nieuwe krachten te lijf. Net als bij Sibelius' vioolconcerto was het resultaat korter en eenvoudiger.

Voor zijn Tweede Symfonie moest Tsjaikovski de mosterd trouwens niet ver gaan zoeken. Hij had zich voor het schrijven ervan op het Oekraïense

platteland geïnstalleerd, waar de traditie zich doorgaans het best laat bewaren. Naar het schijnt grapte de componist wel eens dat de ware auteur van zijn *Klein Russische* de bejaarde butler was, die hij rond het huis nu en dan volksliedjes hoorde zingen. Tsjaikovski was noch de eerste, noch de meest rabiate voorvechter van het gebruik van deze muziek. Daarvoor waren Glinka en de leden van het eerder genoemde *Machtige Hoopje* respectievelijk te vroeg en te streng ideologisch. Toch is het Tsjaikovski die vandaag te boek staat als dé man die het statische karakter van volksliederen en de motivische over van het symfonische genre wist te verzoenen. Niet slecht voor iets dat begon als 'moeilijk, luidruchtig, onsamenhangend en verward'.

Régis Dragonetti

Barnabás

Kelemen

solist viool

Barnabás Kelemen (1978°) wordt alom geprezen voor zijn onconventionele en charismatische interpretaties van zowel het bekende klassieke repertoire als hedendaagse muziek.

Deze rasmuzikant werd geboren in een familie van musici in Boedapest en kreeg reeds op jonge leeftijd toegang tot een rijkdom aan muzikale tradities. Zijn moeder speelde klavecimbel en zijn vader cello. Zijn grootvader, Pali Pertis, was één van de invloedrijkste gipsy primás (zigeuner orkestleider), en inspireerde niemand minder dan Maurice Ravel bij het schrijven van diens beroemde werk *Tzigane*. Op elfjarige leeftijd vatte hij zijn vioolstudies aan

aan de Franz Liszt Music Academy in Boedapest. Kelemen verscheen uiteindelijk op het internationale podium dankzij zijn succes tijdens de Koningin Elisabethwedstrijd (2001 — 3de prijs) en de International Violin Competition in Indianapolis (2002 — hoofdprijs).

Sindsdien is hij een gelauwerd solist in eigen land, Hongarije, maar ook ver daarbuiten. Barnabás Kelemen concerteerde reeds met gerenommeerde orkesten en dirigenten overal ter wereld. Hij voerde onder meer de Hongaarse premières uit van de Vioolconcerti van Ligeti en Schnittke, alsook de Hongaarse en wereldpremière van composities voor viool van Gubaidulina en Kurtág.

“Muziek is niet geschreven voor muzikanten. Ze is geschreven voor luisteraars om ervan te genieten.”

Barnabás Kelemen speelt de eerste viool in het Kelemen Quartet. Dit kwartet won de Audience and Musica Viva Australia Prizes tijdens de Melbourne International Chamber Music Competition in 2011. Kelemens gevarieerde discografie kreeg reeds heel veel positieve kritieken. De opname van de *Sonates voor viool en piano* van Brahms met Tamás Vásáry aan de piano won een Diapason d'Or, en de opname van de integrale werken van Liszt voor viool en piano met pianist Gergely Bogányi kreeg de Grand Prix du Disque 2001 van de International Liszt Society.

Sinds 2005 is Kelemen docent aan de Franz Liszt Music Academy en gastdocent aan de Indiana University Bloomington.

Barnabás Kelemen bespeelt een Guarneri del Gesù-viool uit 1742, hem in bruikleen gesteld door zijn geboorteland Hongarije

Graag laten we deze veelzijdige en gepassioneerde pedagoog, performer, globetrottende solist én uitmuntend kamer-musicus zelf aan het woord.

Verbinding schept ruimte

“Sinds 2014 doceer ik voltijds viool aan de Hochschule für Musik und Tanz in Keulen en halftijds kamermuziek aan de Franz Liszt Music Academy in Boedapest. Met veel trots zet ik er de uitmuntende klassen verder van de grote pedagogen Zakhar Bron en

Viktor Tretyakov. Ik voel me echter geen docent, maar beschouw me hooguit als een adviseur en richtinggever die ideeën aanbrengt en uitwisselt over muziek, want verbinding schept ruimte. Met een 'veiligheidsdeken' van regeltjes en codes zijn leerlingen niet meer dan radertjes in een machinerie. Het belangrijkste is dat studenten hun eigen verhaal vertellen en niet beschaamd zijn over wat ze voelen of begrijpen, en niet afgeschrikt worden door het grote repertoire. Muziek is overgave."

Kamermuziek is het ultieme niveau van musiceren

"Naast mijn drukke job als pedagoog hou ik ervan kamermuziek te spelen met het Kelemen Quartet. Dit is voor mij het ultieme niveau van muziek maken. Mijn vrouw Katalin maakt ook deel uit van dit ensemble en dat maakt het wel heel bijzonder. Er is geen muzikant die ik beter ken en aanvoel dan haar. We genieten ervan om samen met onze collega's een bijzonder uiteenlopend repertoire te delen gaande van Haydn tot Ligeti of zelfs Kurtág. Sinds twee jaar verzorgen Katalin en ik ook de artistieke leiding van het bijzondere Festival Academy Budapest. Het is een tien dagen durend kamermuziek festival met concerten, (open) masterclasses, lezingen én een internationaal vioolconcours op het programma. Artiesten van over de hele wereld komen hier samen om te musiceren. Zowel studenten als docenten staan er zij aan zij op het podium, een boeiende ervaring voor iedereen."

Geen afstand

"Wanneer ik als solist optreed met orkest dan beschouw ik het orkest als een evenwaardige muzikale partner. Net zoals wanneer ik kamermuziek speel. Ik wil vervloeien met het orkest, dialogen aangaan en uitersten durven verkennen, het risico nemen waar nodig om zo zacht mogelijk te spelen en het orkest daarin mee te nemen. Erin slagen dat enorm en muzikaal schip op stoom te brengen is een machtig en moeilijk te omschrijven gevoel. Er is geen afstand tussen mezelf, de dirigent, het publiek en de muziek. Alles vormt één geheel. Samen werken we naar een climax toe."

Zonder publiek geen concert

"Musiceren is geen sport; het gaat niet over techniek, snelheid, volume of zelfs perfectie. Het zijn de inspiratie, verbeelding, spiritualiteit, waarheid en eeuwigheid die de essentie vormen én een bestaansreden geven aan muziek. Musici zijn vertellers, daar waar het woord stopt. Achter de noten worden telkens nieuwe verhalen gecreëerd. Iemand uit het publiek die ook nog in de dagen en weken na het concert wordt overvallen door emotie geeft me voldoening. Zonder publiek voor mij immers geen echte uitvoering."

Jan

Latham- Koenig

chef-dirigent

Zijn dirigerestijl is een combinatie van kracht en finesse. De stevig opgebouwde passages worden afgewisseld met een verfrissende fijngevoeligheid waarbij hij oog heeft voor subtiele details.

Met zijn Franse, Deense en Poolse roots, is **Jan Latham-Koenig** (°1953) een Europeaan in hart en nieren. Hij studeerde aan de Royal College of Music in Londen waarna hij de prestigieuze Gulbenkian Fellowship in de wacht sleept. Zijn debuut als dirigent van de opera *Macbeth* in de Wiener Staatsoper in 1988 was een buitengewoon succes en bezorgde hem op korte tijd internationale naam en faam. Sindsdien staat hij aan het roer van 's werelds grootste opera- en symfonische gezelschappen.

Jan Latham-Koenig nam reeds diverse engagementen op als artistiek directeur van ensembles en organisaties zoals het Orquestra Nacional do Porto, de Cantiere Internazionale d'Arte di Montepulciano, het Teatro Massimo di Palermo, het Orchestre Philharmonique de Strasbourg, de Opéra National du Rhin en de Young Janáček Philharmonic. Sinds 2011 is hij artistiek directeur van de Novaya Opera Moskou en sinds 2012 ook van het Orquesta Filarmónica de la UNAM in Mexico City.

Jan Latham-Koenig verzorgde diverse gastoptredens met onder meer de New Japan Philharmonic, het Tokyo Metropolitan Orchestra, het Orchestre Philharmonique de Radio France, het Los Angeles Philharmonic Orchestra, het Rundfunk-Sinfonieorchester Berlin en het Dresdner Philharmonie Orchester. Daarnaast werd hij uitgenodigd om diverse gezelschappen te dirigeren in de Wiener Staatsoper, het Royal Opera House Covent Garden, de National Opera Prague, de Götenburg Opera en de Tokyo National Opera.

In 2014 wint Latham-Koenig de Golden Mask Award, een van de meest prestigieuze Russische prijzen toegekend aan producties in drama, opera, ballet, moderne dans, operette, musical en poppentheater, en het muzikale equivalent van een Oscar.

Sinds seizoen 2013-2014 is Jan Latham-Koenig chef-dirigent van Symfonieorkest Vlaanderen.

Symfonieorkest Vlaanderen

In 2020 zal de wereld niet alleen de 250ste verjaardag vieren van een van de allergrootste muzikale genieën aller tijden, Ludwig van Beethoven, maar mag ook Symfonieorkest Vlaanderen kaarsjes uitblazen. Hoeveel kaarsjes? Maar liefst 60 stuks!

© Kris Hellemans

Al meer dan vijftig jaar is Symfonieorkest Vlaanderen een vaste waarde binnen het Vlaamse orkestlandschap. Met zestig geëngageerde en gepassioneerde musici en onder leiding van gerenommeerde (gast)dirigenten brengt Symfonieorkest Vlaanderen zowel uitvoeringen en creaties van hedendaags werk als stijlvolle vertolkingen van het vertrouwde symfonische repertoire vanaf het classicisme. Het orkest vervult hierbij een voorbeeldfunctie in het scheppen van kansen voor jonge, talentvolle musici, componisten, solisten en dirigenten.

In 1960 zag Symfonieorkest Vlaanderen het levenslicht onder impuls van ir. Dirk Varendonck die ook de eerste dirigent van het orkest was. Vanaf 1986 werd het 'Nieuw Vlaams Orkest' gedi-recteerd door Patrick Peire, Robert Groslot en Fabrice Bollon. In 1995 werd het orkest

omgedoopt tot 'Het Symfonieorkest van Vlaanderen' en grondig hervormd. Hierna bekleedden achtereenvolgens David Angus, Etienne Siebens en Seikyo Kim de functie van chef-dirigent. De Britse dirigent Jan Latham-Koenig volgt vanaf het seizoen 2013-2014 de Japanse Seikyo Kim op als chef-dirigent van Symfonieorkest Vlaanderen. Sinds september 2016 is Frederik Styns intendant van het orkest.

Naast de concertreeksen in Antwerpen, Brugge, Brussel en Gent is Symfonieorkest Vlaanderen te gast in tal van culturele centra in heel Vlaanderen, en op festivals in binnen- en buitenland. Vanaf het seizoen 2017-2018 versterkt Symfonieorkest Vlaanderen haar werking in Gent, met Muziekcentrum de Bijloke als vaste residentieplek en nieuwe thuishaven.

Musici
Symfonieorkest
Vlaanderen

Sibelius
Vioolconcerto
8 → 21.10.2017

Eerste viool

Jo Vercruyse
Bence Abraham
Laure Bardet
Peter Hellemond
Nathalie Hepp
Tim Breckpot
Veerle Houbraken
Eva Stijnen
David Makhmudov
Fien Van den Fonteyne

Tweede viool

Gudrun Verbanck
Geraldine De Baets
Hanneke Verbueken
Isabelle Buyck
Liesbet Jansen
Isabelle Decraene
Daniela Becerra
Caroline Denys

Altviool

Kris Hellemans
Kaatje Strauven
Bieke Jacobus
Bruno De Schaepdrijver
Lieve Dreeelinck
Korneel Taeckens
Iris Roggeman

Cello

Renaat Ackaert
Lieselot Watté
Joyce Kuipers
Caroline Steen
Bart Verhaeghe
Isabelle Brys

Contrabas

Koenraad Hofman
Sanne Deprettere
Jan Verheye
Bram Decroix

Fluit

Caroline Peeters
Veerle Secember
Anke Lauwers

Hobo

Korneel Alsteens
Carola Dieraert

Klarinet

Daniel Mourek
Tom Daans

Fagot

Koen Coppé
Tamara Smits

Hoorn

Nick Mooney
Bruno Melckebeke
Emma Van den Ecker
Frank Clarysse

Trompet

Steven Bossuyt
Bart Coppé

Trombone

Bob Van der Strieckt
Joachim Van Bockstael
Wouter Loose

Tuba

Ries Schellekens

Pauken

Rudy Van der Veken

Slagwerk

Wim De Vlaminck
Jonathan Beyers

EXPERIMENT/
KUNST/THEATER/JAZZ/AC
KLASSIEKE MUZIEK/POEZIE,
DESIGN/FOTOGRAFIE/DANS
OUDE MUZIEK/LITERATUUR/
OPERA/ARCHITECTUUR/
FILOSOFIE/FILMMUZIEK/
GESCHIEDENIS/ERFGOED/G
HEDENDAAGSE MUZIEK/FES
POLITIEK/ECONOMIE/WORI
PERFORMANCE/SOCIOLOG
CHANSON/SOUNDSC

Klara. Blijf verwonderd.

An advertisement for 'de Bijloke' featuring a conductor in a dark suit, gesturing with his hands. The background is dark with a teal and orange geometric design. A yellow circle in the top left contains the text 'de Bijloke puur muziek'. Large white text at the bottom reads 'Kom alles te weten over ons programma op debijloke.be'.

de
Bijloke
puur muziek

Kom alles te weten
over ons programma
op debijloke.be

Volgende concerten

The Isle of Life

Klassiek meets Jazz:
een hedendaags antwoord
op *The Isle of the Death*
van Rachmaninov

Jan Latham-Koenig *dirigent*
De Beren Gieren *jazz trio*

Programma

Sergej Rachmaninov

The Isle of the Death

Fulco Ottervanger

The Isle of Life – Creatie

Ludwig van Beethoven

*Die Geschöpfe des Prometheus –
Selectie*

DO 23.11, 20:00
CONCERTGEBOUW BRUGGE

VR 24.11, 20:00
MUZIEKCENTRUM DE BIJLOKE GENT

ZO 26.11, 15:00
DESINGEL ANWERPEN

Het is roodgeelblauw en het klinkt als wauw!

Een kleurrijk, dynamisch en
interactief familieconcert
voor al wie zich kind voelt.

Steven Verhaert *dirigent*
i.s.m Mirjam De Wit *productie*,
Maja Jantar *regie*, Martin Valcke
compositie/arrangementen

DO 28.12, 15:00
CONCERTGEBOUW BRUGGE

VR 29.12, 15:00
DESINGEL ANTWERPEN

ZO 07.01, 15:00
MUZIEKCENTRUM DE BIJLOKE GENT

---

met dank aan het Balassi Instituut

Meer weten over onze orkestmusici,
solisten, projecten en concertreeksen
in binnen- én buitenland?

**Volg ons op
Facebook**

**surf naar
symfonieorkest.be**

**schrijf je in op
onze nieuwsbrief**

**en... hou je mailbox
in de gaten!**

**Symfonie
orkest
Vlaanderen**